

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar**

Webes alkalmazások fejlesztése

3. előadás

Objektumrelációs adatkezelés (ASP.NET)

© 2016 Giachetta Roberto
groberto@inf.elte.hu
<http://people.inf.elte.hu/groberto>

Objektumrelációs adatkezelés

Microsoft SQL Server

- A Microsoft rendelkezik saját SQL adatbázis-kezelő megoldással, a *Microsoft SQL Serverrel (MSSQL)*
 - az *SQL Server Management Studio* az alapvető kliens eszköz, de használható Visual Studio is (*View/Server Explorer, Tools/Sql Server*)
 - saját adatkezelő nyelve van (*Transact-SQL*), amely kompatibilis az SQL szabvánnyal
 - tartalmaz pár speciális utasítást/típust is, pl. automatikus sorszámozást az **IDENTITY** utasítással
 - a felhasználó-kezelés támogatja az egyedi fiókokat és Windows autentikációt

Objektumrelációs adatkezelés

Az ADO.NET

- A .NET keretrendszerben az adatbázisokkal kapcsolatos adatelérésért az *ADO.NET* alrendszer biztosítja
 - elődje az *ADO (ActiveX Data Objects)*
 - számos lehetőséget ad az adatok kezelésére, az egyszerű SQL utasítások végrehajtásától az összetett objektumrelációs adatmodellekig
 - az egyes adatbázis-kezelőket külön adapterek támogatják, amelyek tetszőlegesen bővíthetők
 - a közös komponensek a **System.Data** névtérben, az adatbázis-függő komponensek külön névterekben helyezkednek el (pl. **System.Data.SqlClient**, **System.Data.OleDb**)

Objektumrelációs adatkezelés

Adatbázis kapcsolat

- Az adatbázis-kapcsolatot egyben, szöveges formában adjuk meg (*connection string*)
 - általában tartalmazza a szerver helyét, az adatbázis nevét, a kapcsolódó adatait (felhasználónév/jelszó)
 - a pontos tartalom adatbázis-kezelőnként változik
 - pl.:

```
"Server=localhost;Database=myDataBase;  
User Id=myUser;Password=myPassword;"  
// SQL Server standard biztonsággal  
"Server=127.0.0.1;Port=5432;Database=myDataBase;  
Integrated Security=true;"  
// PostgreSQL Windows autentikációval
```

Objektumrelációs adatkezelés

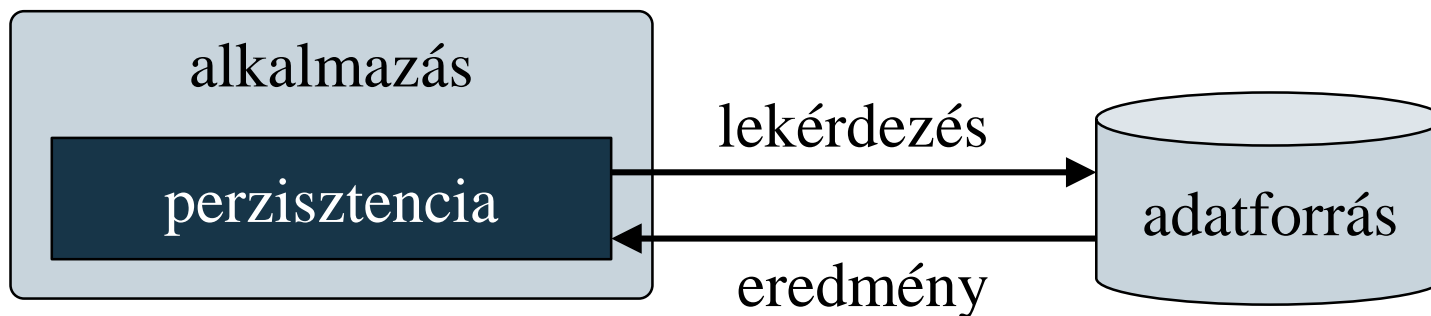
Adatkezelési megoldások

- Az adatbázisok kezelésének több módja adott a .NET keretrendszerben
 - *natív kapcsolat*: direkt SQL utasítások végrehajtása a fizikai adatbázison
 - *logikai relációs modell*: a fizikai adatbázis szerveződésének felépítése és adattárolás a memóriában
 - *egyszerű objektumrelációs modell (LINQ to SQL)*: az adatbázis-információk leképezése objektumorientált szerkezetre a sémának megfelelően
 - *entitás alapú objektumrelációs modell (ADO.NET Entity Framework)*: az adatbázis-információk speciális, paraméterezhető leképezése objektumorientált szerkezetre

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A *natív (direkt) kapcsolat* lehetővé teszi adatbázis lekérdezések (SQL) végrehajtását a fizikai adatbázison
 - *előnyei*: hatékony erőforrás-felhasználás, közvetlen kommunikáció
 - *hátrányai*: SQL ismerete szükséges, az utasítások a tényleges adatokon futnak (így állandó kapcsolat szükséges az adatbázissal), összetett tevékenységek leírása nehézkes

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

- A kapcsolódást az adatbázishoz az `SqlConnection` osztály biztosítja a megfelelő kapcsolati szöveg segítségével, pl.:
`SqlConnection con = new SqlConnection("...");`
- Az adott kapcsolatban az `SqlCommand` osztály segítségével tudunk parancsokat létrehozni
 - a `CommandText` tulajdonság tárolja az utasítást
 - a végrehajtás a parancsokra különféleképpen történik
 - az `ExecuteNonQuery()` a nem lekérdezés jellegű utasításokat futtatja
 - az `ExecuteScalar()` az egy eredményt lekérdező utasításokat futtatja

Objektumrelációs adatkezelés

Natív kapcsolatok

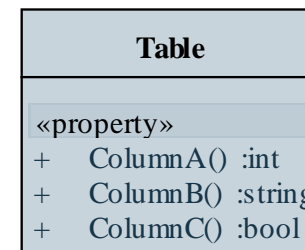
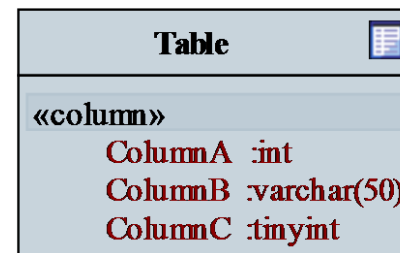
- az `ExecuteReader()` az általános lekérdezéseket futtatja, az eredményt egy `SqlDataReader` olvasóobjektumba helyezi, amellyel soronként olvasunk
- Pl.:

```
SqlCommand command = con.CreateCommand();
command.CommandText = "select * from MyTable";
SqlDataReader reader = command.ExecuteReader();
while (reader.Read()){
    // amíg tudunk olvasni következő sort
    Console.WriteLine(reader.GetInt32(0) + ", "
        + reader.GetString(1));
    // megfelelően lekérjük az oszlopok tartalmát
};
```


Objektumrelációs adatkezelés

Objektumrelációs adatkezelés

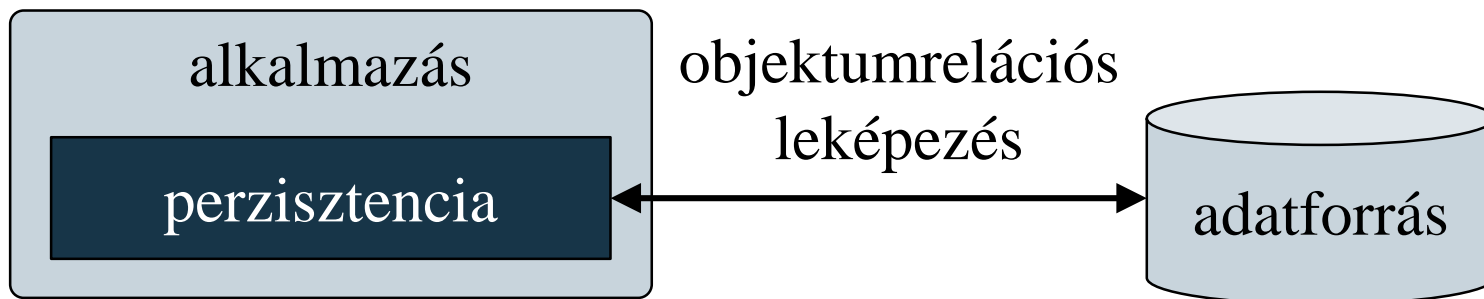
- Az adatkezelő programokat általában objektumorientáltan építjük fel, így célszerű, hogy az adatkezelés is így történjen
- A relációs adatbázisokban
 - az adatokat táblákba csoportosítjuk, amely meghatározza az adatok sémáját, felépítésének módját, azaz *típusát*
 - egy sor tárolja egy adott elem adatait, azaz a sor a típus *példánya*
- Ez a megfeleltetés könnyen átültethető objektumorientált környezetre, a sorok adják az objektumokat, a táblák az osztályokat

Objektumrelációs adatkezelés

Objektumrelációs adatkezelés

- A megfeleltetést *objektumrelációs leképezésnek* (*object-relational mapping, ORM*) nevezzük
 - magas szintű transzformációját adja az adatbázisnak, amely a programban könnyen használható
 - ugyanakkor szabályozza az adatok kezelésének módját
 - a létrejött osztályok csak adatokat tárolnak, műveleteket nem végeznek

Objektumrelációs adatkezelés

ADO.NET Entity Framework

- Az *ADO.NET Entity Framework* valósítja meg az adatok összetett, objektumrelációs leképezését
 - alapja az *entitás adatmodell* (*Entity Data Model, EDM*), amely leírja az entitások társítását az adatforrás elemeihez
 - általában egy *entitás* egy tábla sorának objektumorientált reprezentációja, de ez tetszőlegesen variálható
 - az entitások között kapcsolatok állíthatóak fel, amely lehet asszociáció, vagy öröklődés
 - támogatja a nyelvbe ágyazott lekérdezéseket (LINQ), a dinamikus adatbetöltést, az aszinkron adatkezelést
 - névtere a **System.Data.Entity**

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- A modell létrehozására három megközelítési mód áll rendelkezésünkre:
 - *adatbázis alapján (database first)*: az adatbázis-szerkezet leképezése az entitás modellre (az adatbázis séma alapján generálódik a modell)
 - *tervezés alapján (model first)*: a modellt manuálisan építjük fel és állítjuk be a kapcsolatokat (a modell alapján generálható az adatbázis séma)
 - *kód alapján (code first)*: a modellt kódban hozzuk létre
- A modellben, illetve az adatbázis sémában történt változtatások szinkronizálhatóak, mindkettő könnyen módosítható

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (adatbázis):

```
create table Customer( -- tábla létrehozása
  -- tábla oszlopai
  Email VARCHAR(MAX) PRIMARY KEY,
  -- elsődleges kulcs
  Name VARCHAR(50),
  AddressId INTEGER,

  -- idegen kulcs
  CONSTRAINT CustomerToAddress
  FOREIGN KEY (AddressId)
  REFERENCES Address (Id)
);
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek létrehozása

- Pl. (kód):

```
class Customer // entitástípus létrehozása
{
    [Key] // elsődleges kulcs
    public String Email { get; set; }

    [StringLength(50)] // megszorítás
    public String Name { get; set; }

    [ForeignKey("AddressId")] // idegen kulcs
    public Address Address { get; set; }

    public ICollection<Order> Orders { get; set; }
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az entitásokat egy adatbázis modell (`DbContext`) felügyeli, amelyben eltároljuk az adatbázis táblákat (`DbSet`)
 - egy aszinkron modellt biztosít, a változtatások csak külön hívásra (`SaveChanges`) mentődnek az adatbázisba

- pl.:

```
public class SalesContext : DbContext {  
    // kezelő létrehozása  
    public DbSet<Customer> Customers {  
        get; set;  
    }  
    // adatbázisbeli tábla  
    ...  
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Az adattábla (**DbSet**) biztosítja lekérdezések futtatását, adatok kezelését
 - létrehozás (**Create**), hozzáadás (**Add**, **Attach**), keresés (**Find**), módosítás, törlés (**Remove**)
 - az adatokat és a lekérdezéseket lusta módon kezeli
 - az adatok csak lekérdezés hatására töltődnek a memóriába, de betölthetjük őket előre (**Load**)
 - a LINQ lekérdezések átalakulnak SQL utasítássá, és közvetlenül az adatbázison futnak
 - egy tábla nem tárolja a csatolt adatokat, azok betöltése (**Include**)

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
SalesContext db = new SalesContext();
IEnumerable<Customer> customer =
    Db.Customers.FirstOrDefault(cust =>
        cust.Email == "groberto@inf.elte.hu");
// LINQ lekérdezés
if (customer == null)
{
    customer = new Customer { Name = "Roberto",
        Email = "groberto@inf.elte.hu" };
    db.Customers.Add(customer);
    // entitás létrehozása és felvétele
    db.SaveChanges(); // változások elmentése
}
```

Objektumrelációs adatkezelés

Entitás adatmodellek használata

- Pl.:

```
IQuery<Customer> query = db.Customers
    .Include(cust => cust.Address);
// a megadott tulajdonságok (csatolt adatok)
// is betöltésre kerülnek, hasonlóan
// táblanévvvel: .Include("Address")
Boolean anyBudapest = query
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés az adatbázisban fut

query.Load(); // adatok betöltése
anyBudapest = query
    .Any(cust => cust.Address.City == "Budapest");
// a lekérdezés a memóriában fut
```

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

Feladat: Valósítsuk meg egy utazási ügynökség weblapját, amelyben apartmanok között böngészhetünk.

- a főoldalon (**Index**) az épületek alapvető adatai listázódnak, amit szűrhetünk, a részletek oldalán (**Details**) egy épület apartmanjai listázódnak
- az oldalt egy vezérlő (**HomeController**) irányítja, amely három akciót definiál: minden listázása (**Index**), egy város épületeinek listázása (**List**), egy épület részleteinek lekérése (**Details**)
- a városok listázásához felhasználjuk a **ViewBag** tulajdonságot
- az adatokat adatbázisban (**TravelAgency**) tároljuk

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

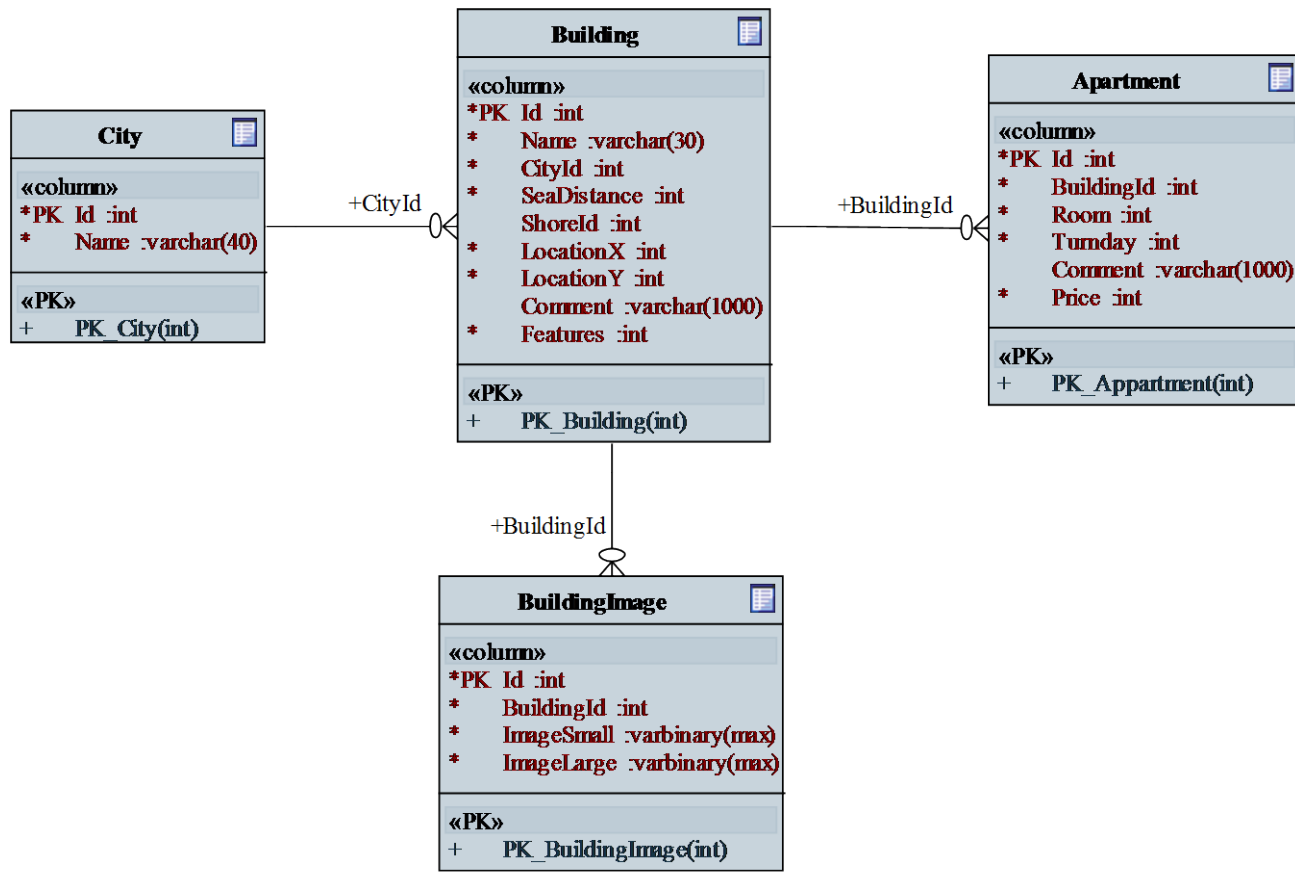
Tervezés (adatbázis):

- a **City** tábla tárolja a városok adatait tartalmazza
- a **Building** tábla az épületek adatait tartalmazza, benne a város azonosítójával
- az **Apartment** tábla az apartman adatokat tárolja, benne az épület azonosítójával
- a **BuildingImage** tábla tárolja az épületek bemutató képeit, minden képből egy nagyobb, és egy kisebb változatot, valamint az épület azonosítóját
- az elsődleges kulcsokat automatikusan generáljuk
- az adatbázist entitásmodell segítségével töltjük be az alkalmazásban

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

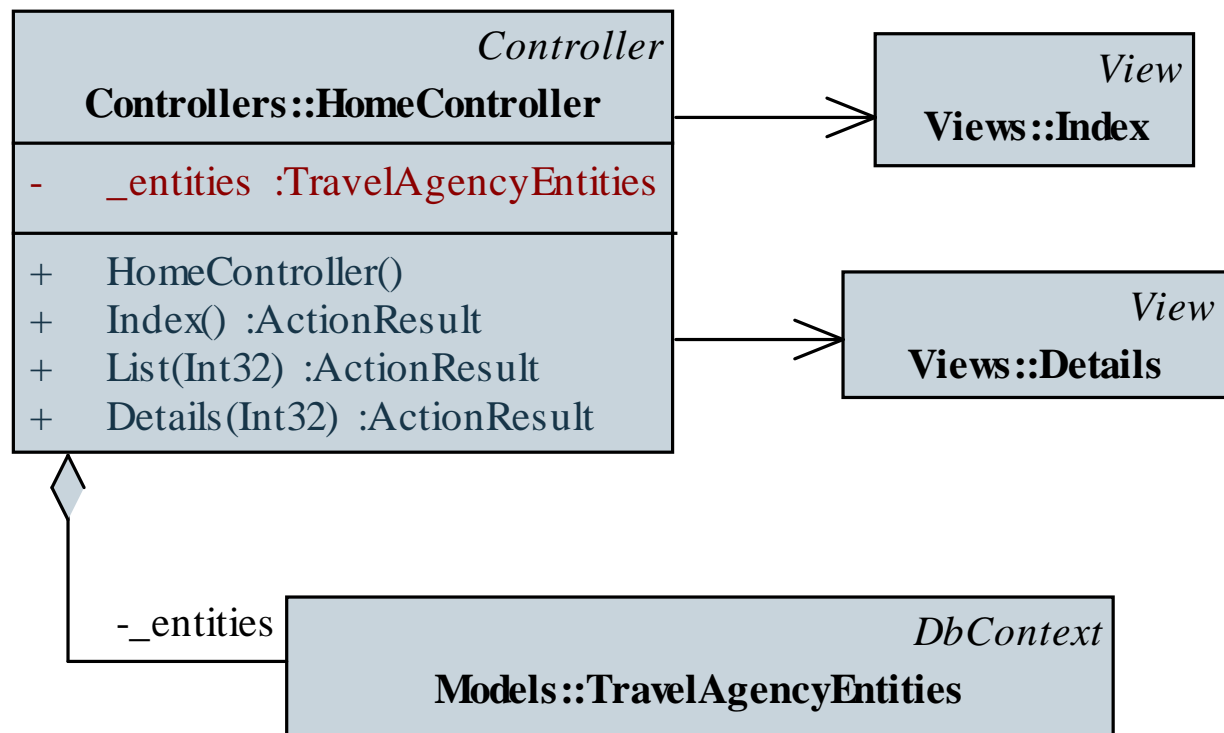
Tervezés (adatbázis):

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

Tervezés (alkalmazás):

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

Megvalósítás (HomeController.cs):

...

```
public ActionResult List(Int32 cityId) {  
    // ha hibás az azonosító  
    if (!_entities.City.Any(c => c.Id == cityId))  
        return HttpNotFound();  
    // átirányítjuk a nem talált oldalra  
  
    // megkeressük a megfelelő város szonosítókat  
    return View("Index", _entities.Building  
        .Include("City")  
        .Where(b => b.CityId == cityId));  
}
```

...

Objektumrelációs adatkezelés

Példa

Megvalósítás (Index.cshtml):

```
...
<ul>
  @* felsoroljuk a városokat *@
  @foreach (City city in ViewBag.Cities) {
    <li>
      @* létrehozunk egy linket minden városra *@
      @Html.ActionLink(city.Name, "List",
        new { cityId = city.Id })
    </li>
  }
</ul>
...
```